

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2026-05-20

Ärendenummer SFH-2026-00257

Handläggare

Emma Lindberg

Telefon: 031-365 00 00

E-post: emma.lindberg@socialhisingen.goteborg.se

Återrapportering av uppdrag från nämnd gällande Psykologenheten

Förslag till beslut

Socialnämnd Hisingen antecknar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Vid Socialnämnd Hisingens sammanträde den 2026-03-24 (§ 67 SFH-2026-00224) beslutade nämnden att ge förvaltningen i uppdrag att återkomma med ett fördjupat underlag som belyste psykologenhetens uppdrag och beställare, finansiering och vilka kostnader som förknippades med verksamheten, organisatoriska förutsättningar, samt hur stödet till familjehem skulle omhändertas vid en eventuell avveckling.

Inom ramen för omhändertagandet av uppdraget har förvaltningen genomfört en fördjupad juridisk utredning för att klargöra verksamhetens ramar, uppdrag och eventuella anpassningar i förhållande till gällande regelverk. Vidare har en ekonomisk redogörelse upprättats för perioden 2021–2025. Redogörelsen omfattar intäkter, kostnader och nämndbidragsfinansieringen som beslutades inför budgetåret 2024. För att belysa de insatser som Psykologenheten utfört har två sammanställningar upprättats. En av sammanställningarna redogör för det stöd som verksamheten erbjudit till familjehem. Den andra sammanställningen beskriver övriga insatser som erbjudits på enheten. Båda sammanställningarna är framtagna av enhetschef och medarbetarna på enheten.

Utifrån det juridiska underlaget bedömer Socialförvaltningen Hisingen att psykologsamtal faller under hälso- och sjukvårdslagen. Förvaltningen saknar både uppdrag och juridiska förutsättningar att bedriva psykologverksamhet enligt gällande regelverk för hälso- och sjukvård. De individer som fått stöd genom insatser från Psykologenheten kommer kunna få sina behov fortsatt tillgodosedda, utifrån socialtjänstens uppdrag och ansvar, genom biståndsbedömda insatser eller genom insatser utan behovsprövning, av andra utförarverksamheter. Brukare som behöver hälso- och sjukvårdsinsatser hänvisas till rätt huvudman. Förvaltningen saknar även uppdrag eller överenskommelse att bedriva utbildningar eller handledning. Utbildningsinsatser genomförs via de verksamheter som har sådant uppdrag i staden, andra kommunala, regionala och statliga utbildningsanordnare, eller upphandlas vid behov. Stöd till medarbetarna tillgodoses via stadens kostnadsfria samtalsstöd eller upphandlade företagshälsovård.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Psykologenhetens finansiering har varit präglad av kortsiktiga lösningar med varierande ekonomiskt resultat. När fackförvaltningarna bildades 2021 och verksamheten

organiserades inom socialförvaltning Hisingen byggde finansieringen huvudsakligen på intäkter för sålda tjänster. Från 2021 har verksamheten finansierats genom abonnemangsavtal, statsbidrag och från 2024 ett årligt nämndbidrag om 5 miljoner kronor, som fördelas till enheten från socialförvaltningen Hisingens budgetram.

Den nuvarande finansieringsmodellen bedöms inte vara hållbar på sikt, särskilt med hänsyn till att verksamheten saknar formellt uppdrag, att socialförvaltning Hisingen ensam är ekonomiskt ansvarig för verksamheten, samt att det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret inte får avse psykologverksamhet. Att fortsätta bedriva verksamheten skulle innebära att socialförvaltningen Hisingens nämndbidrag används till verksamhet som åligger annan huvudman.

Förvaltningen bedömer att motsvarande insatser kan tillgodoses genom befintliga strukturer, vilket skulle möjliggöra en mer kostnadseffektiv resursanvändning. Den nuvarande nämndfinansieringen innebär att vi låser upp en del av resurser till brukarinsatser till en specifik enhet i stället för att styra det till befintlig kärnverksamhet för ökad resurseffektivitet.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL) har den enskilde rätt till insatser för att tillgodose sina personliga behov om dessa inte kan tillgodoses på annat sätt. Detta innebär att nämnden ska säkerställa att den enskilde tillförsäkras skäligen levnadsförhållanden genom insatserna, utan att den enskildes ekonomi alltid ska vara avgörande. Socialtjänstens arbete med barn och unga bygger på Barnkonventionen och utreds utifrån BBIC där utredningsarbetet bland annat utgår från barns rättigheter, där barnens bästa ska vara avgörande i val av insats, där barnet och dess föräldrar ska vara delaktiga och där socialtjänsten har ett helhetsperspektiv på barnet och dess situation.

En barnkonsekvensanalys bör göras när en verksamhetsförändring berör en stor grupp barn, har varaktiga effekter på barns livssituation exempelvis nedläggning av skola. Under 2025 hade 11 barn under 18 år kontakt med Psykologenheten. En förändring på enheten bedöms därför inte påverka en större grupp. De enskilda barnens perspektiv tillvaratas inom socialtjänstens ansvar enligt första stycket.

På socialförvaltning Hisingen krävs ett myndighetsbeslut för att en enskild person ska få tillgång till psykologsamtal via Psykologenheten eller annan extern vårdgivare inom hälso- och sjukvård och avser insatser som ligger utanför socialtjänstens huvudansvar. De ska hanteras via delegationsordningen §§ 5.3.20 med sociala utskottet som beslutsfattare. socialförvaltning Hisingen har heller ingen möjlighet att säkerställa att beställande förvaltningar efterlevt krav på biståndsbeslut i de insatser man köpt.

De behov som socialförvaltningen identifierar för ett barn eller vuxen som också ansvarsmässigt åligger kommunen att tillgodose kommer förvaltningen fortsatt kunna säkerställa genom att den enskilda individen kan få insats, internt eller externt. Om förvaltningen identifierat ett behov av insats som åligger annan huvudman ska socialförvaltningen via samverkan (ex SIP) säkerställa att barnet eller den vuxna får sina behov tillgodosedda.

Samverkan

Ärendet är informerat om på FSG den 2026-04-14. Dialog genomfördes på FSG 2026-05-19. Samverkan planeras på FSG 2026-06-09.

Dialog har genomförts med medarbetare efter FSG 2026-05-19 och ytterligare dialog är planerad att hållas 2026-06-09.

Bilagor som ingår i beslutsunderlaget

1. Juridisk utredning gällande Psykologenheten
2. Tabeller kostnader och intäkter Psykologenheten för perioden 2021–2026
3. Tabeller kostnader för intern och extern handledning för perioden 2021–2026
4. Patientsäkerhetsberättelse Psykologenheten 2025
5. Psykologenhetens samtliga uppdrag och beställare
6. Insatser mot familjehem
7. Reglemente för Göteborgs Stads socialnämnd Hisingen
8. Delegationsordning SF Hisingen
9. PU Göteborgs Stads socialnämnd Hisingen 2026-03-24 § 67 med tillhörande yrkande från Centerpartiet

Beskrivning av ärendet

Vid Socialnämnd Hisingens sammanträde den 2026-03-24 (§ 67 SFH-2026-00224) beslutade nämnden att ge förvaltningen i uppdrag att återkomma med ett fördjupat beslutsunderlag som särskilt skulle belysa:

- a) Psykologenhetens samtliga uppdrag, vilka verksamheter som är beställare, samt hur verksamheten finansieras och vilka kostnader som är förknippade med den.
- b) Konsekvenser av olika organisatoriska alternativ som förändrat reglemente alternativ annan placering inom Göteborgs Stad.
- c) Hur det stöd psykologenheten bistått med till Familjehem inom Socialnämnden Hisingen omhändertas vid en eventuell avveckling

För att säkerställa ett heltäckande omhändertagande av uppdraget har förvaltningen vidtagit flera åtgärder. Inledningsvis har en fördjupad juridisk genomlysning genomförts för att klargöra verksamhetens ramar, uppdrag och eventuella anpassningar i förhållande till gällande regelverk. Vidare har en ekonomisk redogörelse upprättats för perioden 2021–2025. Redogörelsen omfattar intäkter, kostnader och nämndbidragsfinansieringen som beslutades inför budgetåret 2024. För att belysa de insatser som Psykologenheten utfört har två sammanställningar upprättats. En av sammanställningarna redogör för det stöd som verksamheten erbjudit till familjehem. Den andra sammanställningen beskriver insatser som erbjudits på enheten. Båda sammanställningarna är framtagna av enhetschef och medarbetarna på enheten.

Slutligen frågor ställts till de övriga socialförvaltningarna för att undersöka övergripande behov av psykologkompetens inom socialtjänsten. Frågorna rörde övriga socialförvaltningars intresse och behov av handlednings och utbildningsinsatser från Psykologenheten, samt dialog kring behov av psykologisk kompetens riktat exempelvis till familjehem. Det som framkommit i de dialogerna är att det finns intresse för fortsatta dialoger kring stöd till familjehem. Avseende handledning och utbildning finns inget identifierat långsiktigt behov av detta eller någon önskan om att bedriva fortsatt verksamhet med gemensam finansiering.

Psykologenheten

I samband med omorganiseringen av stadens förvaltningar 2021 beslutades att Psykologenheten skulle organiseras inom socialförvaltningen Hisingen. Detta skedde mot bakgrunden av att enheten redan var etablerad på en av förvaltningarna på Hisingen och inte var kommunbidragsfinansierad.

Inom socialförvaltning Hisingen är Psykologenheten organiserad inom avdelning Vuxen. I budget 2025 består Psykologenheten av sju legitimerade psykologer, en administratör och en enhetschef. Fram till april 2023 arbetade enhetschefen 70% som chef och 30% som psykolog. I samband med nyrekrytering av enhetschef 2023 blev chefsuppdraget 100%.

Psykologenhetens uppdrag

Psykologenheten har inget formellt uppdrag, då socialförvaltningen Hisingen i sitt reglemente inte har i uppdrag att för staden bedriva psykologverksamhet, och inte heller något uppdrag att bedriva gemensam handledning eller utbildning. Utifrån att detta har de insatser som Psykologenheten erbjudit varierat över tid.

Lagrum för beslut om insatser via Psykologenheten

Insatser som getts av Psykologenheten till enskilda ska alltid ha föregåtts av en formell biståndsprövning enligt 11 kap. 1 § SoL. Endast i undantagsfall, där en handläggare har bedömt att kriterierna för bistånd enligt 11 kap. 1 § SoL inte är uppfyllda och därför har fattat ett avslagsbeslut, men där det ändå finns skäl att bevilja insatsen, kan det bli aktuellt att tillämpa 11 kap. 4 § SoL. Dessa beslut ska fattas av behörig delegat enligt delegationsordningen. (se bilaga 8)

Socialförvaltningen Hisingen har inte efterfrågat biståndsbeslut före insats i ärenden från andra socialförvaltningar eller kunder.

Vidare inkluderas Psykologenhetens insatser inte i det beslut som fattades av socialnämnd Hisingen (och övriga socialnämnder) den 17 juni, § 131, där vissa insatser kan ges utan individuell behovsprövning (s.k. IUB-insatser).

Utförda insatser

Psykologenheten är en verksamhet som erbjuder samtalsstöd, handledning, konsultation och utbildning till brukare och medarbetare i alla stadsområden. Samtalsstödet, så kallade *psykologsamtal*, utformas och anpassas utifrån individens behov och utförs av legitimerade psykologer. Det kan vara en kortare eller längre insats för individer, familjer och medarbetare vid Göteborgs stad. Journalföring i HSL-journal (PMO journalsystem) har skett i samband med psykologsamtalen, exempelvis med våldsutsatta/våldsutövare, samtal med barn, ungdom kring tex känsloreglering, utagerande beteende och föräldrastöd med flera.

Handledningen syftar till att ge medarbetare möjlighet att lyfta ärenden, dilemman eller känslomässiga aspekter av situationer som uppstått i arbetsvardagen. Konsultationen riktar sig till personal, individuellt eller i grupp, och fokuserar på ett enskilt dilemma eller ärende. Syftet är att ge medarbetare möjlighet att få ökad kunskap och medvetenhet kring sitt agerande i sin yrkesutövning.

Under 2025 startade Psykologenheten upp Hjälpmedelsmottagningen genom statliga psykisk hälsa medel (totalt 600 000 kr). Hjälpmedelsmottagningen har erbjudit samtalsstöd till

personer 14–26 år som är eller har varit placerade i familjehem, SIS, HVB eller liknande och riktar sig även till personer som inte bor i Göteborg. Totalt har mottagningen erbjudit samtalsstöd till 15 personer. Det går inte att säga hur många av personerna som varit under 18 år. Psykologenheten har inte ansökt eller erhållit några psykisk hälsa medel för 2026.

Psykologenheten har erbjudit särskilda insatser riktade till familjehemsföräldrar, familjehemsplacerade barn och ungdomar, samt familjehemssekreterare. Socialförvaltningens bedömning är att särskilt riktat stöd till familjehem ska fortgå och förvaltningen håller på att arbeta fram ett förslag på fortsatt omhändertagande och utveckling av stödet som ska kunna erbjudas till interna familjehem utifrån socialtjänstens ansvar och regelverk. Delrapportering av uppdraget kommer att göras till förvaltningsdirektör i juni 2026. Dialog med övriga socialförvaltningar kommer att genomföras utifrån att det finns intresse för fortsatt stöd till familjehem.

För mer information om stödsatserna som Psykologenheten erbjudit till förvaltningen och familjehem se bilaga 5 respektive 6.

Intäkter och kostnader

Mellan åren 2021–2023 bestod Psykologenhetens intäkter endast av betalning för sålda insatser, genom abonnemangsavtal och liknande kortare avtal/överenskommelser. Under perioden var Grundskoleförvaltningen, Förskoleförvaltningen och Friskolor verksamhetens primära abonnemangskunder. Socialförvaltningen Hisingen köpte abonnemangsinsatser för ca 1 450 tkr per år samt handledningsinsatser av varierande grad under samma period.

Psykologenheten gick med ett underskott på 1 650 tkr 2021, ett överskott 300 tkr 2022 och 800 tkr 2023. Dåvarande direktör hade löpande dialoger med välfärdsdirektörerna avseende ett gemensamt ansvarstagande och verksamhetsfinansiering. Dessa dialoger landade inte i några förändringar i den befintliga finansieringsmodellen, då övriga tre socialförvaltningar inte önskade ha en samfinansierad psykologverksamhet.

Nämndfinansiering (fr.o.m. 2024)

Vid socialnämnd Hisingens nämndsammanträde 2023-12-12 (§ 326, N166-0962/23) beslutades om nämndfinansiering för Psykologenheten om 5 miljoner med syftet att Psykologenheten skulle kunna arbeta som utförare för socialförvaltningen Hisingen, främst riktat till att utveckla arbetet för familjehem. I tabellen nedan redovisas antalet timmar som enheter/avdelningar har haft till sitt förfogande inom ramen för nämndbidraget under 2025;

Hisingens nämndbidrag 2025	Timmar per vecka
Familjehem Hisingen	44
BoU Myndighet	26
Stödja socialsekreterare	26
ViNR	20
BoU resurs	8
Krisstöd	4
Summa Hisingen	128

Psykologenheten har inte kunnat redovisa enheternas/avdelningarnas nyttjandegrad av timmarna som man haft till sitt förfogande. Generellt har timmarna bestått av att erbjuda stöd direkt riktat till enskilda individer, konsultation mellan professionella, förvaltningens krisstödsorganisation och medarbetarstöd.

Statsbidrag

Under perioden 2021–2025 har Psykologenheten erhållit statsbidrag om sammanlagt 4 miljoner. För mer information om statsbidragen se bilaga 2.

Kostnader för intern och extern handledning

Socialförvaltningen Hisingen har under åren 2021–2025 köpt handling till medarbetare av Psykologenheten till en sammanlagd kostnad av 2 150 tkr. Under samma period har förvaltningen avropat extern handledning till medarbetarna till en sammanlagd kostnad av 16 700 tkr. För mer information om kostnaden för intern och extern handledning se bilaga 3.

Juridisk utredning av Psykologenhetens verksamhet

I mars 2026 gav förvaltningsdirektör och avdelningschef avdelning Vuxen och Psykologenheten förvaltningens jurister i uppdrag att genomföra en fördjupad juridisk utredning i syfte att undersöka förutsättningarna för socialtjänsten att bedriva verksamhet med legitimerade psykologer som genomför samtal med individer. Inom ramen för uppdraget ingick även att utreda om det fanns förutsättningar att göra en bedömning gällande vilken struktur och organisering som förvaltningen behövde ha för att uppfylla kraven enligt SoL, HSL, Patientsäkerhetslag med mera, samt vilka förutsättningar som behövde finnas utifrån socialförvaltningens reglemente.

Förvaltningsjuristerna gjorde bedömningen att den del av Psykologenhetens verksamhet som innefattar handlednings-, konsultations- och utbildningsinsatser inte utgör hälso- och sjukvård och faller därmed utanför uppdragets centrala frågeställning. När det gäller den del av verksamheten som innefattar psykologsamtal till enskilda kunde förvaltningsjuristerna identifiera flera omständigheter som kunde tala för att den utgjorde hälso- och sjukvård. Dessa omständigheter var;

- Samtal med psykolog kan falla inom definitionen av hälso- och sjukvård som återfinns i Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)
- Medarbetarna på Psykologenheten är legitimerade psykologer och är anställda som sådana. Legitimerade psykologer utgör hälso- och sjukvårdspersonal enligt Patientsäkerhetslagen (2010:659).
- Samtalen benämns i patientsäkerhetsberättelsen som ”psykologsamtal” vilket talar för att samtalen genomförs utifrån medarbetarnas roll som psykologer med den utbildning och kunskap som det innebär.
- Psykologenhetens organisation är uppbyggd för att uppfylla kraven på god och säker vård, men saknar idag en rutin för avvikelshantering.

Utifrån ovan nämnda omständigheter och samverkan med jurister inom bland annat Sveriges kommuner och regioner, Inspektionen för vård och omsorg, Socialstyrelsen, Stadsledningskontoret och Äldre- vård och omsorgsförvaltningen gjorde förvaltningsjuristerna den samlade bedömningen att den del av Psykologenheten som innefattar psykologsamtal mellan legitimerad psykolog och enskilda individer ska anses utgöra hälso- och sjukvård. I dialog med jurist på Socialstyrelsen påtalades att man vid

bedömning om psykologsamtalen utgör hälso- och sjukvård även behöver beakta vilken information som ges till individerna som beviljats samtalen. Att samtalen benämns som psykologsamtal ger rimligtvis enskilda förväntningar att de ges av en psykolog utifrån dennes profession som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, vilket talar ytterligare för att det skall ses som en hälso- och sjukvårdsinsats.

Mot denna bakgrund gjorde förvaltningsjuristerna bedömningen att kommunen/förvaltningen inte har befogenhet att bedriva sådan verksamhet då den typen av psykologsamtal som de legitimerade psykologerna har med enskilda individer inte faller inom ramen för det kommunala ansvaret i HSL. Det kommunala HSL ansvaret är begränsat till att främst avse vård i vissa boendeformer samt vissa typer av hemsjukvård.

För mer information om utredningen och juristernas hela bedömning se bilaga 1.

Förvaltningens bedömning

Socialförvaltningen konstaterar att förvaltningen inte har ett uppdrag i reglementet att bedriva kommunal hälso- och sjukvård, utbildningsverksamhet eller handledningsverksamhet.

Med bakgrund i den juridiska utredningen gör Socialförvaltningen Hisingen den samlade bedömningen att psykologsamtal faller under hälso- och sjukvårdslagen. Eftersom bedömningen görs att Psykologenheten i sina psykologsamtal med individer utför hälso- och sjukvård blir frågan huruvida kommunen får bedriva sådan verksamhet. Juristernas bedömning är att en kommun endast har behörighet att utföra sådan hälso- och sjukvård som faller inom det kommunala ansvaret i HSL och som redogjorts i rapporten. Detta ansvar är begränsat till att främst avse sjukvård i vissa boendeformer samt vissa typer av hemsjukvård. Det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret bedöms inte omfatta den typ av individuella psykologsamtal som Psykologenheten genomfört. Detta innebär att varken socialförvaltningen Hisingen eller någon annan kommunal förvaltning inom Göteborgs Stad bedöms ha stöd för att bedriva kommunal hälso- och sjukvård som innefattar samtalsverksamhet med legitimerade psykologer. Förvaltningen ser därför inte att det vore rimligt att föreslå förändrat reglemente i vare sig den egna eller andras nämnder.

När det gäller den enskildes rätt till samtalsstöd ska riktade individuella insatser till enskilda, som har erbjudits via Psykologenheten, ha föregåtts av en formell biståndsprövning om *Övriga vård- eller behandlingsinsatser* enligt 11 kap. 1 § SoL där socialutskottet är beslutsfattare enligt delegationsordningen. Utifrån detta konstaterar förvaltningen att biståndsbedömda insatser som rör brukare och som ligger inom socialtjänstens ansvarsområde, fortsatt kommer kunna identifieras så att adekvat stöd kan erbjudas via befintliga utförare, interna eller externa. Gällande de insatser som åligger annan huvudman att tillgodose, så som hälso-sjukvården eller annan fackförvaltning, ska brukaren via socialsekreterare få stöd i att upprätta kontakt med denne huvudman, exempelvis via SIP (samordnad individuell planering).

Socialförvaltningen konstaterar att det inte finns något politiskt uppdrag i socialnämnden Hisingens reglemente att erbjuda stadenövergripande utbildnings- eller handledningsinsatser till verksamheter inom Göteborgs stad.

Göteborgs stad har tecknat särskilda ramavtal för processhandledning som riktar sig till medarbetare i deras yrkesutövning. Förvaltningens bedömning är att medarbetarnas

behov av processhandledning tillgodoses inom ramen för dessa avtal, då förvaltningen redan idag avropar den absoluta merparten av förvaltningens behov av handledning. Ramavtalen möter upp det varierade behovet av extern handledning som medarbetare kan ha. Intern handledning och arbetsledning tillgodoses för de flesta via förste socialsekreterare eller metodhandledare.

Stöd till enskilda medarbetare erbjuder staden genom ramavtal för företagshälsovård via PE3 samt upphandlat personalstöd genom Falck. Förvaltningen ser att både företagshälsovård och personalstöd lämpligast erbjuds till medarbetarna via denna befintliga struktur.

Behovet av utbildningsinsatser för medarbetare identifieras genom avdelningarnas och enheternas kompetensförsörjningsplaner, stadenövergripande nätverk samt andra forum. Redan idag genomförs utbildningar på flera olika sätt, exempelvis via de så kallade yrkesresorna för socialsekreterare, genom SF Centrums särskilda utbildningsuppdrag, GR:s utbildningsstruktur, frukostföreläsningar i samverkan med Beroendevården och andra aktörer, samt via stadens Utbildningsportal. Vid behov upphandlas även särskilda utbildningsinsatser och föreläsningar för att möta specifika kompetensbehov. Denna flexibla modell säkerställer att medarbetarna får tillgång till relevant utbildning och kompetensutveckling utifrån verksamhetens och individens behov.

När det gäller stödet till familjehem så är socialförvaltningens bedömning att detta ska fortgå. Förvaltningen håller på att, inom ramen för familjehemsuppdraget, arbeta fram ett förslag på fortsatt omhändertagande och utveckling av stödet. Delrapportering av uppdraget kommer att göras till förvaltningsdirektör i juni 2026.

Martina Lundgren

Avdelningschef

Marie Larsson

Förvaltningsdirektör